

й захисту інтелектуальної власності, мають відбуватися на підставі національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності. Її підготовка має здійснюватися представниками різних сфер та галузей знань, серед яких одне з визначальних місць має належати правовій науці.

Ключові слова: імплементація європейських стандартів, інтелектуальна власність, захист прав інтелектуальної власності, реформа сфери інтелектуальної власності, стратегія розвитку.

Orlyuk O. National development strategy of intellectual property through the prism of legal analysts

The article analyzes approaches to the development of a national strategy for the development of intellectual property. It is proved that the improvement of the level of legal protection and enforcement of intellectual property rights, the implementation of European standards in this part is one of the strategic challenges facing Ukraine, and follows from the obligations under the Association Agreement.

It is noted that an essential feature of national legislation should be to ensure an equitable balance of interests of all layers of society, starting with the creators of intellectual property, and to representatives of private business, industry, the public, consumers and the government. National legislation should respond promptly to changes in the economy and in the international regulation of intellectual property, not to act as a brake on social development.

The factors that form the strategy of development of the national intellectual property system, which acts as a combination of political, institutional, technological, economic, legal, innovative educational-scientific and cultural components. Describes the reason institutional reform in the field of intellectual property, defines the basics of creating a National authority on intellectual property. It raises the question of judicial reform in this area. The reform of the national intellectual property system is evaluated through the prism of European policy in this area, as well as theoretical studies, acts of the European legislation. Define the tasks that must be rozviazan in Ukraine to improve legal regulation. The necessity of carrying out as soon as possible systematization of national legislation to introduce a single, unified unit, which would allow to avoid conflicts of law in the evaluation of those or other public relations arising in the sphere of intellectual property. The next step should be a thorough preparation for the codification of legislation in this area.

Have that all activities on the reform of intellectual property that meets the overall direction of European integration development of Ukraine and implemented in conjunction with the development of the international system of protection of intellectual property should be made on the basis of the national development strategy of intellectual property. Its preparation should be carried out by representatives of various fields and branches of knowledge, among which one of the defining places should belong to legal science.

Key words: implementation of European standards, intellectual property, intellectual property rights protection, reform of intellectual property, development strategy.

УДК 349.2

*Микола Іванович Іншин,
завідувач кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України, Заслужений юрист України*

**СУТНІСТЬ СУЧАСНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ:
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ**

Постановка проблеми. Останніми роками набуває актуальності питання необхідності перегляду ідеології трудового права України, оскільки в чинному трудовому законодавстві закладена ще застаріла радянська ідеологія, яка вже не відповідає вимогам сучасності, при цьому відсутність чітко розробленої системи ідеологічних поглядів на подальший розвиток трудового права спричиняє певні труднощі і в прийнятті взаємоузгоджених нових правових норм на території нашої держави. Саме тому сучасне трудове право гостро потребує розробки та впровадження нових сучасних ідеологічних основ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання теоретико-правової спрямованості в галузі трудового права було предметом дослідження таких науковців, як С. Алексєєв, Б. Бегічев, Е. Бекбаєв, Н. Болотіна, К. Варшавський, Ю. Вдовіна, І. Войтинський, Т. Занфірова, О. Іоффе, О. Кисельов, О. Лейст, В. Щербина, О. Ярошенко та ін.

Метою статті є дослідження історії формування трудового права України; ідеології, яка є методологічним джерелом для конструювання норм трудового права та визначення векторів, у яких вона змінюється.

Основні результати дослідження. Питання про необхідність перегляду ідеологічних основ трудового права ґрунтовно розглядалося в нашій сумісній праці із В. Щербиною «Ідеологічні

основи сучасного трудового права» у 2016 р. [1]. Водночас проблематика залишається актуальною, а час ставить нові завдання та порушує нові питання, вирішення частини з яких маємо запропонувати в цій науковій праці. Окрім того, в авторському монографічному дослідженні безпосередньо не порушувалося питання визначення векторів, у яких змінюється ідеологія трудового права, оскільки монографія є за своєю суттю базовим фундаментальним обґрунтуванням необхідності приділення уваги питанню формування нової ідеологічної системи сучасного трудового права та розкриттям сучасних ідеологічних засад трудового права.

Сьогодні цілком справедливим є порушення питання про вектори розвитку трудового права. Так, О. Кисельова вказує на те, що застарілі норми чинного Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) не справляються з регулюванням сучасних трудових відносин, свідченням чому є численні порушення прав працівників на практиці. При цьому вчена зазначає, що трудове право України мало особливу історію формування і, зважаючи на неї, можна говорити про появу специфічної ідеології в межах цієї галузі, саме тому вона вважає, що «цю ідеологію необхідно розглянути, щоб з'ясувати, у якому напрямку необхідно будувати нову дієву концепцію трудового права України» [2, с. 61]. Вчена вважає, що ідеологія являє собою реалізацію певних ідей та принципів. Адже, на її переконання, «думка науковців, наприклад, може бути іншою, більш прогресивною, проте вона аж ніяк не впливатиме на фактичне становище трудових відносин, якщо законодавець не вирішить нею скористатися при прийнятті нормативно-правових актів. Саме тому, іншими словами, ідеологією трудового права необхідно вважати ті ідеї та погляди, які безпосередньо впливають із чинного на певний момент законодавства» [2, с. 62]. Відтак О. Кисельова пропонує розрізняти між собою ідеологію та концепцію за критерієм реалізації: «Ідеологія трудового права є вже реалізованими у законодавстві поглядами на трудові відносини, а концепція є більш загальним і скоріше теоретичним поняттям. Так, нова концепція трудового права у майбутньому сприятиме формуванню нової ідеології в цій галузі» [2, с. 62].

Як бачимо, вчені застосовують різні поняття: «теорія», «ідеологія», «концепція», «парадигма», «доктрина» трудового права. Різноманітність застосовуваних термінів вже сама по собі свідчить про наявність певної прогалини, яку намагаються заповнити відповідними науковими пошуками. Вважаємо, що всі вказані терміни цілком можуть бути вживаними в доктрині трудового права, оскільки за своєю суттю відображають різні сторони чи різну глибину трудового права. Так, якщо погодитися із О. Кисельовою, що «ідеологія трудового права є вже реалізованими у законодавстві поглядами на трудові відносини, а концепція є більш загальним і скоріше теоретичним поняттям», тоді теорія трудового права є сукупністю глибоко обґрунтованих емпіричних суджень, що описують і характеризують систематичні, істотні та закономірні зв'язки, які виникають щодо предмета трудового права, а також за допомогою яких здійснюється пошук відповідних закономірностей та обґрунтовуються відповідні концепції. Ідеологія трудового права є «духом» трудового права, його ментальністю, яка вже втілена в законодавстві і яку можна наявно вичленити, ознайомившись із нормами законів. Концепція, як і ідеологія, більше окреслює внутрішню сутність та напрями подальшого руху розвитку трудового права. Теорія, як і парадигма, є вже емпіричними, матеріально вираженими в сукупності певних взаємопов'язаних та обґрунтованих понять, систем, структур, тобто це є наукове знання трудового права. Отже, всі вказані терміни нерозривно пов'язані між собою, характеризуючи трудове право в цілому. Зрозуміло, що ідеологія трудового права «задає» рух всьому трудовому праву: як правовим нормам, так і науці.

Досить цікавою є думка Т. Занфірової стосовно вибору ідеологічних концепцій трудового права, які вчена поділяє на дві основні позиції. Перша зводиться до того, що ідеологія трудового права повинна полягати у всебічній підтримці роботодавця, в усуненні особливих прав і юридичних гарантій, наданих чинним законодавством робочим, службовцям, їх об'єднанням (профспілкам, трудовим колективам), оскільки ці права й гарантії «зв'язують» ініціативу, одноосібне володіння, ефективне користування, розпорядження власником засобами виробництва, обмежують господарську владу та відповідальність роботодавця у процесі праці. Інша позиція виражається в тезі, що реформа трудового права має стати важливим кроком до досягнення соціального миру, і його норми покликані відіграти захисну роль щодо більш слабкої сторони – працівника [3, с. 323].

Проект О. Шеїна та Т. Аваліані заснований на іншій ідеологічній концепції трудового права, який виражений так: «Як засадничий принцип законодавства про працю пропонується зацікавленість працівника в результатах праці, в забезпеченні продуктивності та якості продукції, для чого необхідно забезпечити: додержання рівності прав сторін трудових відносин; посилення ролі трудових колективів і профспілок у питаннях захисту інтересів працівників; дотримання принципу непогіршення існуючих прав найманих працівників, у тому числі при переході на договірну форму правовідносин; участь в управлінні підприємством та контроль за виробничо-господарською діяльністю роботодавця» [3, с. 324].

Інший підхід до ідеології трудового права орієнтований на традиційну роль трудового законодавства, що виражається у захисті більш слабкої сторони трудових відносин – працівника, на думку представників профспілкових організацій, не є визначальним для українського законодавця. Саме це протистояння між представниками двох підходів у підсумку є основною причиною такого тривалого неприйняття нового Трудового кодексу України [3, с. 324].

У нашому монографічному дослідженні у співавторстві з В. Щербиною ми доходимо висновку, що ідеологія трудового права – це система консолідуючих ідей та поглядів, які оформлені у певну цілісну теоретичну концепцію (доктрину), що виражає ідейно-ціннісні основи суспільного устрою, передбачає можливість розробки ефективних алгоритмів соціальної діяльності суб'єктів трудового права, реалізується у суспільне життя через дію норм трудового права та претендує на реальне керівництво до дії [1, с. 166]. Якщо звернутися до терміна «певна цілісна теоретична концепція, що виражає ідейно-ціннісні основи суспільного устрою», то маємо наголосити, що ідеологія в окремій сфері суспільних відносин невіддільна від ідеології, яка пропагується у суспільстві загалом. У разі, якщо ідеологія окремої сфери суспільних відносин «відстає» чи не відповідає ідеології суспільства, то виникають суспільні конфлікти, зростають випадки порушення прав і невиконання обов'язків як підсвідомий бунт проти наявної неузгодженості декларованого та реального. Так само відбувається і коли ідеологія є нав'язаною зверху, коли вона сама по собі не є властивою цій епосі, цьому народу чи нації, але її відверто впроваджують силоміць чи різними маніпулюваннями. Окрім того, певна сфера суспільних відносин, де всі відносини між собою є взаємно обумовленими та здійснюють прямий чи опосередкований вагомий вплив одні на одних, можуть мати внутрішню різну ідеологію через соціально-політичні, економічні, історичні фактори, що також призводить до конфліктів усередині галузі, гальмування її розвитку. Саме це відбувається сьогодні і в трудовому праві: законодавчі норми дуже різняться за ідеологією між собою. Так, основний закон у сфері праці (КЗпП) сформований за радянської ідеології; частина законів є результатом прийняття у часи набуття незалежності та переходу від адміністративно-командної економіки до ринкової, що відображає відповідне ставлення до праці, працівника та роботодавця; інша частина законів є результатом прискореного процесу європеїзації національного законодавства, де в основу ідеології закладено антидискримінаційні рухи, гендерна рівність, постійна боротьба за введення у правове поле якомога більшої кількості відносин, які виникають із приводу праці.

Висновки. Наразі ж, підсумовуючи, зазначимо: сучасне трудове право гостро потребує розробки та впровадження нових сучасних ідеологічних основ. Напрямі, у яких має відбуватися така зміна, дуже багато. У межах цієї статті маємо наголосити на необхідності: по-перше, збереження самобутності народу та суспільних цінностей, зокрема і в трудовому законодавстві, як це зроблено було в березні 2017 р. під час опрацювання питання введення у Трудовий кодекс України понять «гендерна ідентичність» та «сексуальна орієнтація»; по-друге, зміни ставлення до праці як до засобу задоволення потреб людини, а не як до життєвої потреби людини на благо суспільства; по-третє, зміни ставлення до працівника як до особистості, яка повинна мати можливість реалізувати себе в трудових відносинах; по-четверте, зміни щодо визначення безумовного пріоритету прав та інтересів працівників перед роботодавцями на користь збалансування інтересів сторін трудових відносин шляхом введення відповідних примирно-посередницьких і погоджувальних процедур; по-п'яте, зменшення надмірної урегульованості трудових відносин на користь їхнього більш якісного розвитку та ефективності.

Використані джерела

1. Іншин М. І. Ідеологічні основи сучасного трудового права України : монографія / М. І. Іншин, В. І. Щербина. – Х. : Діса плюс, 2016. – 328 с.
2. Кисельова О. І. Сучасна ідеологія трудового права України / О. І. Кисельова, А. В. Семенова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – № 4. – Т. 27 (66). – 2014. – С. 60–68.
3. Занфірова Т. А. Методологічні засади трудових правовідносин у філософії права : автореф. дис. ... д-р юрид. наук / Т. А. Занфірова. – Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2011.

Іншин М. І. Сутність сучасної ідеології трудового права України: правові проблеми

У статті аналізується сучасна ідеологія трудового права України, зокрема, порушується питання визначення векторів ідеології трудового права, досліджується різноманітність застосування понять у трудовому праві, що свідчить про наявність прогалин, розробка та впровадження нових ідеологічних основ.

Ключові слова: сучасне трудове право, ідеологія трудового права, концепція, суспільство, профспілки.

Inshyn N. The essence of the modern ideology of labor law of Ukraine: legal problems

The article analyzes modern ideology of labor law of Ukraine, in particular, the question of determining the vectors of the ideology of labor law is raised, the variety of the application of concepts in labor law is examined, which testifies to the existence of gaps, the development and introduction of new ideological foundations.

In recent years, the urgency of the question of the need to revise the ideology of labor law of Ukraine has become urgent, since in the current labor legislation the Soviet ideology is already outdated, which no longer meets the requirements of the present, while the lack of a well-developed system of ideological views on the further development of labor law causes certain difficulties in adopting mutually agreed new legal norms in the territory of our state. That is why modern labor law urgently needs the development and introduction of new modern ideological foundations.

It is noted that the ideology of labor law is the «spirit» of labor law, its mentality, which is already embodied in the law and which can be articulated, having become acquainted with the norms of laws. The concept, like ideology, more clearly defines the inner essence and directions of the further development of labor law. The theory, like the paradigm, is already empirical, materially expressed in the aggregate of certain interrelated and substantiated concepts, systems, structures, that is, it is the scientific knowledge of labor law.

Examined that today in the labor law, the legislative norms are very different in ideology with each other. Thus, the basic law in the field of labor (Labor Code) was formed under the Soviet ideology; a part of the laws is the result of the adoption in the times of independence and the transition from the command-economy economy to the market, reflecting the relevant attitude to work, the employee and the employer; the other part of the laws is the result of an accelerated process of Europeanization of national legislation, where the ideology is based on anti-discrimination movements, gender equality, and the constant struggle for the introduction into the legal field of as many relationships as possible of labor.

It is concluded that modern labor law urgently needs the development and introduction of new modern ideological foundations.

Key words: modern labor law, ideology of labor law, concept, society, trade unions.

УДК 351.9

*Ольга Федорівна Андрійко,
завідувач відділу проблем державного
управління та адміністративного права
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України*

ПРАВОВА АНАЛІТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Належний правовий супровід адміністративної реформи в Україні, чіткість поставлених завдань при її здійсненні та послідовність їх вирішення, необхідність задіяння соціальних факторів і можливостей державного механізму значною мірою визначають реальність та успішність її проведення. Важлива роль у правовому забезпеченні діяльності органів публічної адміністрації, формуванні ефективної системи виконавчої влади та місцевого самоврядування належить галузі адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У дослідженнях та публікаціях за 2016–2018 рр. увагу науковців та практиків привертають проблеми правового регулювання організації та діяльності органів виконавчої влади, реформування державної служби, встановлення все більш жорсткіших вимог до державної служби (І. Голосніченко). Про формування інституту адміні-